

OBSAH

Tomáš Valášek

NATO a EÚ:

Lepšie zajtrajšky? / 2

NATO and EU: Towards Better

Tomorrows?

Ivo Samson

NATO bez reformy je NATO bez budúcnosti / 5

A NATO Without a Reform is

a NATO without a Future

Róbert Ondrejcsák

Sarkozyho Francúzsko a NATO:

Zmena verzus kontinuita / 7

Sarkozy's France and NATO: Change

vs. Continuity

NATO OPĀŤ RAZ NA RÁZCESTÍ

MARIÁN MAJER

S blížiacim sa 60. výročím založenia NATO sa zintenzívňujú takmer dve desaťročia trvajúce debaty o opodstatnenosti fungovania Aliancie a jej schopnosti vyrovnat sa s hrozbami súčasného sveta. Významné medzníky sú tradične príležitosťou na hodnotenia a silné vyhlásenia do budúcnosti. Na summite v Štrasburgu a Kehli v apríli 2009 bude mať Aliancia možnosť opäť raz potvrdiť roky opakované vety o tom, že spoločné hodnoty spojencov (napriek častým dôkazom o opaku) naďalej prevažujú nad ich individuálnymi záujmami.

Summit bude tiež miestom, kde by NATO malo ukázať, že jeho transformácia prináša skutočné výsledky a nie je iba akýmsi klišé, ktorým Aliancia legitimizuje nové iniciatívy v úpornej snahe dokázať nevyhnutnosť svojho zachovania.

I keď hľadanie zhody na kľúčové – hoci i symbolické – politické vyhlásenia nie je jednoduché, podstatne ťažšie prebieha v situácii, keď absentujú výraznejšie dôkazy, ktorými by ich bolo možné podporiť. Práve v takej situácii sa v súčasnosti nachádza NATO. Zlepšujú sa politické vzťahy medzi spojencami, čo možno pozorovať na približovaní sa oboch brehov Atlantiku, ku ktorému vo veľkej miere prispeli aj zmeny v zahraničnopolitickej orientácii Francúzska po nástupe prezidenta Sarkozyho. Pretrvávajú však nedostatky v plnení obranných plánov a niektorých kľúčových spôsobilostí. Väčšina členských štátov nedokáže držať krok s vysokými operačnými požiadavkami (najmä tými v Afganistane), ktoré sú obrovskou záťažou z finančného, ako aj z technologického hľadiska. Pritom klesajúce výdavky na obranu mnohých spojencov nevytvárajú veľký priestor na urýchlenú zmenu. Najmarkantnejšie sa to prejavuje pri budovaní síl rýchlej reakcie (NRF), ktoré zatiaľ zďaleka nespĺňajú očakávania úmerné množstvu prostriedkov, ktoré do nich Aliancia doteraz vložila. Preto sa živo diskutuje o nových prístupoch, medzi ktorými sa objavilo aj zrušenie celého projektu. To by však bolo neželaným dôkazom zlyhania, ktoré si NATO nemôže dovoliť a nateraz sa radikálne riešenie odložilo na neurčito.

Otázny v tomto ohľade je aj prínos nových a potenciálnych spojencov. Obranné agendy Chorvátska, Albánska i zatiaľ nepozvaného Macedónska trpia podobnými nedostatkami ako väčšina ich budúcich spojencov, ich vstup preto určite nebude z transformačného hľadiska tým žiadaným impulzom. Preto aj ďalšie rozvíjanie politiky otvorených dverí, ktorá inokedy poskytla NATO nové dimenzie jeho pôsobenia, sa dnes môže v kontexte ukrajinských a gruzínskych problémov javiť skôr ako ťarcha, ktorej prípadné negatívne dôsledky sa budú súčasne členské štáty usilovať pravdepodobne čo najviac odsúvať. NATO totiž aj bez nich musí riešiť niekoľko štrukturálnych problémov. Minimálne dva z nich sú zásadné: prvým je otázka financovania: súčasný systém sa viackrát ukázal ako zrelý na zmenu, prinajmenšom pokiaľ ide o spôsob financovania jednotiek NRF. Druhým je reforma riadiacich štruktúr, v rámci ktorej dochádza aj k spochybneniu doteraz nedotknutelného princípu konsenzuálneho hlasovania (aspoň na niektorých nižších úrovniach rozhodovania).

NATO sa však nebráni ani rozvoju nových (či staronových) iniciatív. Protiraketová obrana, energetická bezpečnosť či obrana proti kybernetickému terorizmu sú najznámejšími z nich. V kontexte evidentných problémov s tými predošlými je však legitímne sa pýtať, či si Aliancia neberie na svoje plecia priveľa, a teda či budú tieto skôr prínosom, alebo brzdou.

Nech sú však transformačné výzvy akokoľvek dôležité, Aliancia by sa v najbližšom čase mala hlavne opäť raz na nejaký čas vyrovnat so základnou otázkou: ako a kam ďalej? Pokračovať v posilňovaní expedičnosti a bojovať proti hrozbám mimo priestoru Aliancie? Alebo sa vrátiť ku koreňom teritoriálnej obrany podľa článku 5, ktorú v poslednom čase výrazne zanedbala a ktorá sa opäť ukazuje ako výsostne relevantná? Či naďalej hľadať cesty sklbenia oboch

STRATEGICKÉ ŠTÚDIE ČÍSLO 4/2008

REDAKČNÁ RADA

Stanislav Guláš

Ivan Hromada

Matúš Korba

Marián Majer

Lucia Najšlová

Róbert Ondrejcsák

Ivo Samson

Vladimír Tarasovič

Tomáš Valášek

Prílohu pripravuje R. C. SFPA, n. o.,
v spolupráci s CSS

Centrum bezpečnostných štúdií
Centre for Security Studies (CSS),
Nevädzová 5,
821 01 Bratislava 2
Telefón/fax: 00421-2-5564 4117

prístupov, a to aj za cenu toho, že utrpí plnohodnotnosť jedného či druhého?

Pre mnohých je nádejou príprava novej strategickkej koncepcie, ktorej predloženie bolo pôvodne naplánované práve pre Štrasburg a Kehl, čo by bolo mimochodom viac než symbolické. Dnes už je takmer isté, že symbolika bude musieť ísť bokom a NATO si bude musieť na najdôležitejší strategický dokument počkať aspoň o rok dlhšie. Istou náhradou by však mala byť tzv. Deklarácia o bezpečnosti Aliancie, ktorá síce z pochopiteľných dôvodov nemôže suplovať koncep-

ciu, no minimálne vytvorí priestor na rozvinutie diskusie o rozhodujúcich črtách budúcej aliančnej politiky. Len jasné odpovede na kľúčové otázky umožnia NATO rozvíjať status relevantnej organizácie s ambíciami efektívneho a progresívneho konania. V opačnom prípade ho čaká dopredu ťažko identifikovateľný každodenný boj s bližšie neurčeným cieľom. Cynik by povedal, že tak ako doteraz.

(Autor je členom redakčnej rady Strategických štúdií.)

NATO A EÚ: LEPŠIE ZAJTRAJŠKY?

TOMÁŠ VALÁŠEK

Na jar budúceho roku sa Francúzsko po vyše 40-ročnej pauze vráti do vojenských štruktúr NATO. Prezident Nicolas Sarkozy už krátko po zvolení v roku 2007 oznámil, že Francúzsko by sa malo prestať správať k Aliancii ako k „strašiakovi“ a že by malo „obnoviť“ svoj vzťah s NATO. Sarkozy tak otočil o 180 stupňov francúzsku politiku, tiahnucu sa od Charlesa de Gaulla až po Sarkozyho predchodcu Jacquesa Chiraca. Návrat do NATO by v praxi znamenal relatívne málo nového: francúzske zoznamá už slúžia vo väčšine misií Aliancie a v mnohých operačných veliteľstvách týchto misií. Ale zmena v postoji Paríža by mohla viesť k zaujímavým posunom na inom fronte: vo vzťahoch medzi NATO a EÚ.

Hoci tieto dve inštitúcie majú takmer identické členstvo (21 z 26 členov NATO je aj v EÚ), ledva spolupracujú. Súperia o pozornosť členských štátov a o ich vojenské rozpočty. V roku 2005 sa nevedeli dohodnúť, kto z nich by mal podporiť vojenskú misiu Africkej únie v Sudáne, tak tam nakoniec obe inštitúcie rozbehli vlastnú operáciu. Občas ich vzájomné súperenie vedie k odkladom v zaobstarávaní potrebnej vojenskej techniky. Francúzsko dlho v NATO blokovalo peniaze pre letku lietadiel C-17, ktoré Aliancia urgentne potrebuje pre misie v Afganistane a inde. Navyše obe organizácie žiadajú od svojich členov, aby nakúpili novú vojenskú techniku, ale svoje zoznamy potrebného hardvéru si celkom nezosúladi.

Rozpory medzi EÚ a NATO prišli v najhoršom možnom čase. Obranné rozpočty všetkých členských krajín sú plne vyťažené. Dopyt po mierových jednotkách len narastá – staré misie, ako tá na Cypre či Golanských výšinách, sa ťahajú už desiatky rokov a nové misie, ako Kosovo či Afganistan, budú odčerpávať personál a peniaze členských štátov ešte dlhé roky. Vlády majú už teraz problémy financovať vojenské operácie a v tejto situácii je absurdné, že EÚ a NATO kladú rozdielne nároky na obranné rozpočty a že nespupracujú užšie.

Ich súperenie je výsledkom averzie Francúzska a iných štátov, napríklad Belgicka, k dominantnej úlohe Aliancie (a teda Washingtonu) v bezpečnosti Európy. V prvej polovici tejto dekády sa skupinka okolo Paríža rozhodla blokovať nové misie v rámci NATO. Účelom tejto stratégie bolo postupne marginalizovať Alianciu a presunúť kon-

trolu nad operáciami, pozornosť a peniaze ministerstiev obrany v Európe z NATO na EÚ. Obe inštitúcie sú odvtedy v stave formálnej spolupráce, ale neformálneho súťaženia. Svoje tu zohrali aj iné faktory – žiarlivosť medzi úradníkmi oboch inštitúcií, averzia USA voči európskym obranným iniciatívam, či cyperský konflikt. Ale rozhodujúcim prvkom bola práve snaha Francúzska vybudovať EÚ ako alternatívu voči NATO.

Preto je teraz dôležité, že z Paríža prišiel nový postoj voči Aliancii a s ním aj nádej na vyriešenie konfliktov medzi NATO a EÚ. Prináša so sebou možnosť, že členské štáty budú môcť využívať svoje sily efektívnejšie a tým posilniť svoje vojenské misie a možno aj ušetriť peniaze. Od tohto momentu však delí obe inštitúcie niekoľko prekážok: najskôr sa Francúzsku musí podariť presadiť reformnú agendu pre európsku bezpečnostnú a obrannú politiku (EBOP) a vzťahy medzi Tureckom a Cyprom sa budú musieť zlepšiť. Na rozdiel od minulosti postoj Washingtonu by nemal byť problémom v otázke zintenzívnenia spolupráce medzi EÚ a NATO.

FRANCÚZSKE PLÁNY PRE EBOP

Sarkozy podmienil normalizáciu vzťahov s NATO zlepšením obrannej spolupráce členských krajín v EÚ. Mal na to silné politické dôvody – spolupráca s Alianciou nie je vo Francúzsku populárnou ideou a Sarkozy potrebuje zmieriť opozíciu v záujme úplného návratu do NATO poukázaním na pokrok v európskej obrannej spolupráci.

Francúzska vláda predložila ostatným členom EÚ ambicióznou novú agendu pre EBOP. Paríž oprášil staršie (a ignorované) plány EÚ postaviť sily rýchlej reakcie v počte 60 000 mužov. Sarkozy chce, aby zbrojárske podniky začali medzi sebou väčšími súperiť a aby sa malé firmy zlúčili do väčších; aby sa vybuodovala európska letka nákladných vojenských lietadiel s dlhým doletom a aby členské krajiny spoločne prevádzkovali a opravovali svoje vrtulníky, ktorých je v Európe chronický nedostatok.

To všetko sú návrhy, pod ktoré by sa väčšina členských krajín vedela podpísať. Nie bez výhrad a dlhých rokovaní, ale bez väčších filozofických rozdielov. Kameňom úrazu však dlho boli francúzske plány rozšíriť plánovacie veliteľstvo EÚ. Tu narážal Sarkozy na odpor najmä Veľkej Británie. Tá od roku 2003, keď sa návrhy na silné operačné veliteľstvo EÚ prvýkrát objavili, tvrdo oponovala. Argumentovala, že takéto veliteľstvo by zbytočne konkurovalo štruktúram NATO.

Aj tu sa však črtá kompromis. Francúzsko ustúpilo od plánu na veľké veliteľstvo plné plánovacích dôstojníkov. Dnes hovorí iba o tuctoch, nie stovkách ľudí. Londýn ako protinávrh predostrel, aby sa európsky plánovači nastahovali k veliteľstvu NATO, a takto si aj fyzicky vynútili užšiu spoluprácu s Alianciou. I keď takýto nápad asi neprejde – zo symbolických dôvodov bude Francúzsko trvať na separácii od NATO – rozhovory autora s predstaviteľmi oboch vlád naznačujú, že obe strany sa posúvajú k dohode. Británia je spomedzi európskych krajín asi najväčšmi vojensky vyťažená (má 3 000 vojakov v Iraku a 7 700 v Afganistane) a privítala by väčšiu francúzsku účasť v zahraničných misiách. Preto bude mať záujem dohodnúť sa s Parížom.

V prospech Francúzska zahrli aj najnovšie personálne zmeny v Londýne. V októbri roku 2008 premiér Gordon Brown vymenil ministrov obrany. Desa Browna nahradil Will Hutton. Ten v jednom zo svojich prvých rozhovorov pre médiá tvrdo skritizoval „patetických“ odporcov užšej vojenskej spolupráce s EÚ. A na margo francúzskych návrhov pre EBOP povedal, že Londýn „bude pragmatický... a pomôže, kde môže“. Táto zmena postoja na čele ministerstva obrany je dôležitá, lebo v minulosti to bola práve obrana, nie ministerstvo zahraničných vecí či kancelária premiéra, ktorá najväčšmi oponovala francúzskym plánom EBOP.

ČO NA TO AMERIČANIA?

USA prispievajú do Aliancie najväčším počtom financií a jednotiek a kontrolujú aj najvyššie veliace posty. Návrat francúzskych dôstojníkov do štruktúr Aliancie preto bude musieť prebehnúť po dohode s Washingtonom. Keď už sa raz Paríž pokúšal o normalizáciu vzťahov s NATO, v rokoch 1995 – 1996, pokus zlyhal práve pre nezhody s USA o tom, ktoré posty by mali Francúzsku pripadnúť.

Teraz ale Američania dávajú najavo, že sa chcú s Parížom dohodnúť. Situácia sa za posledných 12 rokov dosť zmenila. Dnes je pozornosť Aliancie upretá na misiu v Afganistane, kde je Francúzsko plnoprávnym partnerom. A Washingtonu záleží oveľa väčšmi na budovaní dobrej spolupráce v Afganistane, ako na hádaní sa s Parížom o veliteľské miesta v Európe.

V otázke plánovacieho veliteľstva pre NATO niektorí francúzski odborníci a vládni predstavitelia v rozhovore s autorom naznačili, že dúfajú, že Washington im pomôže dotlačiť Britov ku kompromisu s Parížom. To je asi nereálne, pretože pre Američanov sú dobré vzťahy s Britmi dôležitejšie ako vzťahy s Parížom. Ale mäkkší tlak už možno

pozorovať: sami Briti priznávajú, že im Washington priateľsky naznačil, že nebude stáť v ceste francúzsko-britskej zhode o operačnom veliteľstve EÚ.

Skôr či neskôr čaká USA a Francúzsko tvrdá diskusia o úlohe EÚ v práci NATO. Francúzsko je presvedčené, že Aliancia

by mala prestať fungovať ako klub 27 členských štátov a že by v nej krajiny EÚ mali vystupovať ako jednotný blok. To sa však nestretne so súhlasom USA ani ostatných nečlenov EÚ: Kanady, Turecka, Nórska a Islandu. Nebudú radi, ak stratia možnosť rokovať so svojimi európskymi partnermi individuálne a ak budú musieť Európania každú chvíľu opustiť rokovacie sály NATO, aby veci prekonzultovali iba v kruhu členov EÚ.

Niečo podobné už raz Aliancia zažila s Ruskom. V roku 1997 mu boli v rámci tzv. Trvalej spoločnej rady (*Permanent Joint Council, PJC*) ponúknuté konzultácie s NATO, ale iba s podmienkou, že sa spo-

pojenci dopredu dohodnú na spoločnej pozícii. Moskvu, pochopiteľne, frustrovalo, že nemohla rokovať s členmi Aliancie individuálne, a tak po jej protestoch nakoniec NATO formát diskusie s Ruskom zmenilo. V roku 2002 PJC nahradila Rada NATO-Rusko (*NATO-Russia Council*), v rámci ktorej spojenci o vybraných otázkach debatujú s Ruskom ako s rovnocenným partnerom. Američania budú, pochopiteľne, trvať na tom, aby sa k nim spojenci správali minimálne tak dobre ako k Rusku a budú si chcieť zachovať možnosť individuálnych rokovaní s jednotlivými členskými štátmi EÚ.

TURECKO A CYPRUS

Návratom Francúzska do NATO a francúzsko-britskou dohodou o EBOP by sa vyriešila veľká časť problémov medzi EÚ a NATO, ale nie všetky. Aby obe inštitúcie mohli začať v plnom rozsahu spolupracovať, bude treba vyriešiť spor medzi Tureckom a Cyprom. Momentálne totiž Turecko (ktoré je v NATO, ale nie je v EÚ) blokuje obrannú spoluprácu Aliancie s Európou. A Cyprus, ktorý nie je v NATO, pre zmenu

komplikuje spoluprácu z pozície člena Európskej únie. Turecko je oficiálne proti spolupráci s EÚ z technických príčin. Cyprus totiž nemá dohodu s Alianciou o výmene utajovaných informácií, a NATO by preto teoreticky nemalo zapájať Nikóziu do svojich plánov a operácií. Ale za týmto legálnym argumentom sú iné pohnútky: Ankara je nahnevaná na EÚ, pretože Brusel blokuje predstupový proces. Zároveň vyčíta Bruselu, že prijal do EÚ rozdelený Cyprus, hoci gréckocyperská vláda nepodnikla potrebné kroky na zjednotenie ostrova pred rokom 2004.

Niektoré členské krajiny EÚ sa snažili Turecko obmäkčiť ponukou privilegovanej spolupráce v rámci EBOP. Ankara, hoci nie je v EÚ, by podľa týchto návrhov mohla dostať napr. členstvo v Európskej obrannej agentúre. Ale vždy,

V prospech Francúzska zahrli aj najnovšie personálne zmeny v Londýne. V októbri roku 2008 premiér Gordon Brown vymenil ministrov obrany. Desa Browna nahradil Will Hutton. Ten v jednom zo svojich prvých rozhovorov pre médiá tvrdo skritizoval „patetických“ odporcov užšej vojenskej spolupráce s EÚ. A na margo francúzskych návrhov pre EBOP povedal, že Londýn „bude pragmatický... a pomôže, kde môže“.

Niektoré členské krajiny EÚ sa snažili Turecko obmäkčiť ponukou privilegovanej spolupráce v rámci EBOP. Ankara, hoci nie je v EÚ, by podľa týchto návrhov mohla dostať napr. členstvo v Európskej obrannej agentúre. Ale vždy, keď sa podobný návrh zjaví na stole, zmietnu ho odtiaľ Cyprus a jeho spojenec Grécko. Tí vyčítajú Ankare dlhý zoznam vecí: že v roku 1974 okupovala severnú časť Cypru, že po okupácii nastahovala na ostrov tisíce ľudí z Turecka atď.

keď sa podobný návrh zjaví na stole, zmietnu ho odtiaľ Cyprus a jeho spojencovia Gréci. Tí vyčítajú Ankare dlhý zoznam vecí: že v roku 1974 okupovala severnú časť Cypru, že po okupácii nastahovala na ostrov tisíce ľudí z Turecka atď.

Turecko a Cyprus sa takto vzájomne dopĺňajú v blokovani spolupráce medzi EÚ a NATO. Nič sa zrejme na tejto veci nezmení, kým sa nepodarí vyriešiť konflikt na samotnom Cypre. Tu sa ale, našťastie, menia veci k lepšiemu. Vo februári 2008 sa dostala k moci v južnej časti Cypru nová vláda, ktorá si vytýčila ako prioritu ukončenie vyše tridsať rokov starého rozdelenia ostrova. Prezidenti oboch častí sa už stretli niekoľkokrát a objavili sa prvé známky pokroku: v apríli bol otvorený nový hraničný priechod v hlavnom meste Nikózii (kde sú rozmiestnení aj slovenskí vojaci).

Riešenie niektorých najpálčivejších problémov je však v nedohľadne. Bude treba napríklad rozhodnúť o prítomnosti usadlíkov z Turecka na severe ostrova, či o návrate majetku, ktorý bol zhabaný pri násilnom vyhánaní na oboch stranách. Vzťahy medzi NATO a EÚ tak zrejme budú aj napriek francúzskym iniciatívam ešte chvíľu obmedzené.

ČO KEBY?

Ako by vyzerala európska bezpečnostná architektúra, keby obe inštitúcie medzi sebou nesúperili? Momentálne je to trochu utopická vízia, ale vďaka novému postojovi Paríža k NATO a mierovému procesu na Cypre sa predsa len priblížila k realite. Za ideálnych okolností by NATO a EÚ fungovali ako dve oddeliteľné, ale nie separátne inštitúcie. V prípade operácií, ktoré si vyžadujú účasť neeurópskych spojencov (hlavne USA, ale aj Turecka a Kanady, ktoré majú významné vojenské sily), by spojenci pracovali pod hlavičkou NATO. Tam, kde nebudú mať Američania záujem o spoluprácu, by EÚ konala sama – prípadne v spolupráci ad hoc s Ottawou či Ankarou.

Rozdiel oproti dnešnej situácii by bol v tom, že NATO aj EÚ by mali plne zosúladené požiadavky na ozbrojené sily členských krajín – inými slovami, používali by tie isté vojenské scenáre. Podľa nich by identifikovali tie isté slabé miesta a dali by členským štátom identické inštrukcie na nákup techniky. A neblokovali by si nákupy vojenskej techniky a nesúperili by o vplyv v Afrike, ako tomu bolo v roku 2005. Napriek tomu, že sa to Britom nepáči, EÚ by mala mať vlastné operačné veliteľstvo. Ak má totiž Únia viesť

operácie pod vlastnou hlavičkou, z politických aj praktických dôvodov nebude chcieť „outsourcovať“ velenie Aliancii. Toto veliteľstvo by však malo plne spolupracovať s NATO. A mali by mať spoločné priestory, tak ako to načrtnol Londýn vo svojom kompromisnom návrhu. Spolupráca NATO a EÚ by nemala byť akousi extra aktivitou pre plánovačov, ale východiskom pri každej operácii.

Ďalšou, možno najdôležitejšou oblasťou spolupráce by boli jednotky rýchleho nasadenia. Ide o jednotky schopné nastúpiť do akcie v rozpätí niekoľkých dní či týždňov. Drvivá väčšina ozbrojených síl EÚ a NATO zatiaľ buď vôbec nie je schopná pôsobiť v zahraničí, alebo by musela najskôr absolvovať dlhý a drahý proces prezbrotienia a precvičenia. Aliancia má k dispozícii tzv. sily rýchlej reakcie NATO (*NATO Response Force, NRF*) a EÚ svoje bojové skupiny (*battlegroups*). Sú veľmi odlišné – kým NRF majú k dispozícii 25 000

ľudí, bojové skupiny EÚ iba 1 500 vojakov. EÚ, ako už vieme, plánuje rozšíriť svoje jednotky rýchleho nasadenia – Sarkozy by chcel, aby ich bolo až 60 000, čo je z finančného hľadiska nereálne. Ale je pravdepodobné, že jednotky EÚ sa časom počtom priblížia k NRF. Ak sa tak stane, EÚ a NATO by mali zväziť ich zlúčenie. Aj tak sú budované z tých istých vojenských zdrojov, t. j. z armád členských krajín, pričom členská základňa EÚ a NATO je z troch štvrtín tá istá. Minister-

stvá obrany nemajú dost peňazí na ambiciózne príspevok do osobitných veľkých síl rýchlej reakcie. Je oveľa realistejšie očakávať, že sa vybudujú jedny sily, silnejšie a početnejšie ako sú tie, ktoré majú teraz EÚ a NATO k dispozícii individuálne.

Zlepšením spolupráce medzi EÚ a NATO najmä pri budovaní síl rýchlej reakcie by sa otvorila pre členské štáty možnosť úspor. Nemuseli by sa sústreďovať na často nekompatibilné požiadavky od dvoch rôznych inštitúcií a mali by pred sebou jednu víziu a dve kompatibilné platformy na budovanie a nasadenie síl. Hoci zlepšenie vzťahov medzi EÚ a NATO nevyrieši všetky problémy, napríklad ten, že európske krajiny dlhodobo málo mieniajú na obranu, iste by prispelo k tomu,

aby mohli svoje relatívne obmedzené prostriedky využiť hospodárnejšie.

(Autor je riaditeľom programu zahraničná politika a bezpečnosť v londýnskom Centre for European Reform – CER. Tento článok vychádza z autorovej štúdie France, NATO and European Defence, CER, máj 2008).

NATO BEZ REFORMY JE NATO BEZ BUDÚCNOSTI

IVO SAMSON

Tvrdenie, že NATO je najúspešnejšou vojenskou alianciou v dejinách, sa stalo do tej miery štandardným, že táto zdanlivo otrepaná fráza permanentne vyvoláva pokusy o jej spochybnenie. Hoci dejiny nepoznajú úspešnejšiu vojenskú alianciu, ódy na NATO môžu postupne predsa len podláhnúť inflácii. Stačí vojenský neúspech v Afganistane a historická úspešnosť NATO sa veľmi rýchlo stane mimoriadne relatívnou. Bez ohľadu na otvorený výsledok boja o demokratický Afganistan je už od začiatku 90. rokov zrejmé, že Severoatlantická aliancia je v kríze. Podobne ako ostatné svetové či regionálne bezpečnostné organizácie. Rozdiel spočíva v tom, že niektoré z týchto organizácií stratili dynamiku (OBSE), iné zanikli (Varšavská zmluva) ďalšie nefungujú (Západoeurópska únia) a sú aj také (Šanghajska organizácia pre spoluprácu), čo čakajú priam fichteovsky na základe princípu „nicht ich“ na to, ako dopadne Severoatlantická aliancia vo svojej novej misii mimo článku č. 5 Washingtonskej zmluvy.

NATO predstavuje samo osebe reformu za pochodu. Môže sa pochváliť osvedčenými mechanizmami spolupráce, ktoré sú často oveľa efektívnejšie ako drahšie a menej efektívne postupy EÚ. K účinným nástrojom fungovania NATO patria fakticky značne autonómne medzivládne štruktúrované nástroje, ako pravidelné politické konzultácie, obranné plánovanie, výmena informácií o národných plánoch, spoločná jadrová politika, ekonomická spolupráca, program spoločnej infraštruktúry či plánovanie logistického zabezpečenia. Popritom je tu celý rad programov a špecializovaných iniciatív od protivzdušnej obrany, elektronického vedenia vojen, systému včasného varovania cez sofistikované témy systému komunikácie a informácií, logistiky, meteorológie, vojenskej oceánografie až po vedecký a technologický výskum, vzdelávanie a verejnú diplomáciu.

JE NATO V KRÍZE?

Len málo pozorovateľov svetovej bezpečnostnej scény je ochotných nepripustiť krízu v Severoatlantickej aliancii, alternatívou je sémanticky eufemistický pojem „križovatka“. Ak prijmeme tento pojem, potom sa NATO nachádza na rázcestí už dve desaťročia, ale darí sa mu postupne odsúvať riešenie konečnej krízy tým, že stále nezlyhalo. Severoatlantickej aliancii sa zatiaľ darilo odsúvať kľúčovú diskusiu o svojej budúcnosti tým, že sa ukázala vo svete po studenej vojne možno ešte dôležitejšou ako počas nej. Po-

čiatocné rozpaky o potrebe existencie NATO po skončení studenej vojny vystriedal strach o budúcnosť transatlantickej spolupráce. Ak sa USA prestanú prednostne zaujímať o Európu, ostane so svojim nevydareným a neustále posúvaným projektom Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky sama.

Svojimi vojensko-politickými úspechmi si však NATO paradoxne zaistilo nenahraditeľnosť nielen v európskej, ale aj v globálnej bezpečnosti. Takéto vnímanie nenahraditeľnosti sa v ostatných rokoch len zvyšuje vzhľadom na postupné zlyhávanie EÚ v oblasti tzv. mäkkej moci. EÚ zlyhala a zlyháva v bývalej Juhoslávii, na Strednom východe a najnovšie aj na Kaukaze. Riešiť problémy na Strednom východe a v Severnej Afrike nebude možné, ak EÚ nepridá.

RÁZCESTIA

Riešenie krízy, ktorá je najmä otázkou identity medzivládnych subjektov Aliancie, sa doteraz nemohlo stať kategorickým imperatívom paradoxne preto, že NATO sa stále nachádza pod hegemoniou USA. S pomocou normatívnej čížmy tejto krajiny Európa zatiaľ dokázala riešiť hrozby reálnej či potenciálnej destabilizácie. Ak si spätne premietneme výkony Aliancie, ktorú aj ľudia ako Václav Havel chceli ešte (spoločne s Varšavskou zmluvou) na začiatku 90. rokov zrušiť, potom omyl tejto idealistickej koncepcie je rovnako zjavný ako výsledky NATO a súčasne rovnako vážny ako potreba reformovať túto alianciu.

NATO bez toho, aby sa reformovalo (Rímsky summit bol skôr o momentálnej taktike ako o stratégii a už vôbec nie o reforme), sa postupne rozšírilo smerom na východ a začlenilo do systému kolektívnej obrany bývalé komunistické krajiny. Spustilo tak východoeurópsku integráciu: vykonalo zásadný nátlak na vtedajšiu EÚ-15. Tá kapitulovala až v roku 1999, na helsinskom summite, dva roky po

madridskom summite NATO. EÚ až vtedy odsúhlasila svoje historicky najväčšie rozšírenie. Bez výnimky sa novými členmi EÚ z krajín strednej a východnej Európy stali tie krajiny, ktoré len prednedávnom vstúpili do NATO a svoju integráciu do Aliancie začali skôr ako do EÚ.

NATO zmrazilo reformu vnútri svojho politického procesu – reformu americkej hegemonie v Aliancii tým, že zastavilo občianske vojny v bývalej Juhoslávii v polovici 90. rokov (Bosna a Hercegovina) a napokon vojenským zásahom proti Srbsku v roku 1999. NATO ukončilo násilnosti v Kosove klasifikovateľné ako akt genocídy podľa definície OSN (Dohovor o predchádzaní a trestaní zločinu genocídy).

NATO zamiešalo karty aj v otázke suverenity národných štátov. Tým, že Aliancia porušila tzv. medzinárodné právo (súhlas preferovanej päťky v BR OSN), poukázala na provizórnosť celého systému medzinárodného práva. Len

NATO zmrazilo reformu vnútri svojho politického procesu – reformu americkej hegemonie v Aliancii tým, že zastavilo občianske vojny v bývalej Juhoslávii v polovici 90. rokov (Bosna a Hercegovina) a napokon vojenským zásahom proti Srbsku v roku 1999. NATO ukončilo násilnosti v Kosove klasifikovateľné ako akt genocídy podľa definície OSN (Dohovor o predchádzaní a trestaní zločinu genocídy).

tým, že medzinárodné právo bolo porušené, bolo možné zastaviť vyhnanie zvyšnej polovice Albáncov z Kosova a súčasne umožniť návrat tej prvej polovice, ktorú „Srbi“ (nie až taká slušná pravidelná armáda ako skôr polovojenská a nedisciplinovaná „čaty“ za tichého súhlasu tejto slušnej armády) vyhnali. NATO touto intervenciou síce opäť posunulo politickú reformu Aliancie, ale suverénnym porušením tzv. medzinárodného práva zabránilo vzniku „palestínskeho syndrómu“ na západnom Balkáne a jeho následnom rozšírení v EÚ.

NATO sa stalo obeťou svojich úspechov: samotnou svojou existenciou a schopnosťou (stále pretrvávajúcou) rozširovať sa na východ a najmä integráciou „chudobných príbuzných“ zo strednej a východnej Európy umožnilo svojim členom uskutočniť rozpočtovú revolúciu. V priemere klesli výdavky členských krajín NATO na obranu na takú úroveň, pre ktorú v dejinách európskych štátov neexistuje vierohodný precedens.

V septembri 2001 NATO ukázalo, že dokáže reagovať na externé hrozby voči ktorémukolvek členovi Aliancie: Severoatlantická rada (NAC) aktivizovala článok 5 Washingtonskej zmluvy. Napriek tomu, že USA, ktoré o túto aktivizáciu nepožiadali, nakoniec prijali podporu spojencov v Afganistane, vyhradili si pri vedení operácií vlastnú úlohu: popri operácii ISAF vedú naďalej oddelenú vojnu (operácia Trvalá sloboda) proti spoločnému nepriateľovi. Ak má reforma NATO spočívať na transparentnosti, nie je možná ani reforma, ani spoločná efektívnosť. Otázka, prečo USA konajú „napoly“ (sú v ISAF aj v operácii Trvalá sloboda), je možno aj otázkou pre európskych spojencov.

Zdá sa, že NATO je z celkom iného „materiálu“ ako EÚ: ak sa nemá Severoatlantická aliancia dostať do tých problémov ako EÚ, potom si nemôže dovoliť takú reformu, ktorá by eliminovala pozíciu „vodcu“, alias „primus inter pares“. Ak nebude primus, vodca (USA) zdupká. On to v podstate už aj urobil. Ak si chcú európski „vodcovia“ a „vodkyne“ Ameriku udržať tak, aby slúžila ich záujmom, musia sa teraz, po zvolení prezidenta, ktorý naznačuje skôr riešenie amerických než globálnych problémov, veľmi usilovať. Reforma NATO je skôr šancou pre Európu, keďže táto entita už notoricky mešká pri plnení sľubov o účinnej obrane. Vzťah medzi spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou a jej bezpečnostno-obrannou súčasťou je na ďalšiu esej.

REFORMA ALEBO ZLYHANIE

NATO potrebuje prehodnotiť svoju budúcu úlohu bez ohľadu na to, ako sa vyvinie situácia v Afganistane, Pakistane alebo inde. Vlastne aj Irak je vecou dôveryhodnosti NATO, aj keď bez oficiálneho potvrdenia NAC.

Potrebná a dlho očakávaná reforma NATO je však ilúziou. Reforma NATO sa začína a končí pri otázke hegemóna. Európski členovia NATO sú po voľbe nového amerického prezidenta v pragmatickom očakávaní. Prípadná reforma NATO sa ťažko bude týkať štruktúry Aliancie, ktorá je výsledkom vývoja niekoľkých cezúr, predovšetkým zlomu na prelome 80. a 90. rokov minulého storočia. Terajšia štruktúra NATO je pod drobnohľadom vojensko-technických a organizačných reforiem, ktoré sa majú premietnuť do ďalšej stratégie NATO. Už samotný fakt, že na tejto koncepcii pracujú očividne nekoordinovane minimálne dve pracoviská NATO – NATO HQ a ACT (Allied Command Transformation) – poukazuje na ustavične sa opakujúci problém: kto bude rozhodovať v NATO v situácii, keď na-

stane kríza a rozhodnutie bude treba urobiť v priebehu niekoľkých hodín? Tu reforma štruktúr, ktoré, ako sme argumentovali, sú nominálne v poriadku, pomôže len málo alebo vôbec.

Úvahy o reforme NATO sú aktuálne, ale netýkajú sa až tak veľmi štruktúry. Štruktúra na seba totiž doteraz sústredila len málo kritiky. Nedá sa totiž veľmi oponovať organizačnej schéme, ktorá je založená na troch pilieroch:

- civilná organizácia, civilné štruktúry;
- medzinárodný štáb;
- vojenské organizácie, vojenské štruktúry.

V organizačnej schéme asi nebude možné nič principiálne zlepšiť. Čo je možné zlepšiť, to sa nachádza v známom návrhu piatich generálov NATO. Všetci z nich dokázali byť – ako vojaci – otvorení až potom, keď ich penzionovali. Z ich manifestu, o ktorom sa už dlhšie diskutuje, vyčnieva ako hlavný článok reťaze požiadavka predstihujúceho údere. A to napriek tomu, že vynovená

Európska bezpečnostná stratégia o takom údere nebude hovoriť a je nepravdepodobné, že by sa taká koncepcia dostala aj do novej (2009?) strategickej koncepcie NATO.

Návrh na reformu (2008) z dielne týchto piatich veteránov studenej vojny (John Shalikashvili; Klaus Naumann; Lord Inge; Henk van den Breemen; Jacques Lanxade) zahŕňa koncepciu preventívneho nukleárneho útoku a volá po takej reforme NATO, ktorá by Aliancii umožnila reagovať na nové bezpečnostné hrozby, špecificky hrozbu zbraní hromadného ničenia. Manifest má aj hodnotovú dimenziu: žiada obranu „západných hodnôt“.

V oblasti rozhodovacieho procesu sa NATO vyzýva na prehodnotenie princípu národných obmedzení (caveats) v Afganistane. Inými slovami krajiny NATO – účastníci konfliktu operácií pod vedením NATO – by sa mali podrobiť nadnárodnému rozhodovaniu. Ak sa tento návrh reformy nepodarí, potom NATO riskuje zlyhanie.

Na záver možno iba konštatovať: v kríze sú bez výnimky všetky medzinárodné organizácie. NATO patrí k tým organizáciám, ktoré o svojej kríze permanentne hovoria.

samson@sfpa.sk
(Autor je analytik RC SFPA, n. o.)

SARKOZYHO FRANCÚZSKO A NATO: ZMENA VERZUS KONTINUITA

RÓBERT ONDREJCSÁK

Francúzsko aplikovalo v otázkach transatlantických vzťahov a európskej bezpečnosti desaťročia konzistentnú politiku. Tá bola celkom stabilná a založená viac-menej na konsenze hlavných politických síl. Nezmenil to ani prvý negaullistický prezident piatej republiky François Mitterrand. Francúzska zahraničná a bezpečnostná politika stojí na troch základných princípoch: Francúzsko je globálna mocnosť s globálnymi záujmami. Svoje záujmy môže najlepšie uplatniť v multipolárnom svete, v ktorom Európa zohráva úlohu jedného mocenského centra a v rámci západného sveta je Francúzsko alternatívou voči USA. Čo sa teda zmenilo po nástupe Nicolasa Sarkozyho?

V rámci európskej bezpečnostnej architektúry francúzska politika na inštitucionálnej úrovni uprednostňovala EÚ pred NATO. Treba pripomenúť, že pokusy o realizáciu spomínaných princípov boli pomerne drahé – napr. výdavky na zachovanie „autonómnych“ nukleárných spôsobilostí. Napriek vynaloženým prostriedkom boli v očiach väčšiny európskych spojencov často nepresvedčivé.

Francúzsko sa aj po studenej vojne snažilo ponechať Severoatlantickú alianciu v úlohe organizácie zabezpečujúcej kolektívnu obranu členských štátov a intenzívne francúzske iniciatívy na úrovni EÚ mali viesť k budovaniu Únie ako bezpečnostného aktéra.

Hoci Francúzi investovali veľa energie do zrealizovania svojich koncepcií, ani dve desaťročia po studenej vojne predlom podľa svojich predstáv nedosiahli. Stroskotalo to na niekoľkých faktoroch. Prvým sú zdroje – európske štáty nikdy nedokázali alokovať také množstvo prostriedkov, aby mohli vybudovať spôsobilosti aspoň porovnateľné s americkými. Reálne nasaditeľné sily a technika nie sú dostačujúce – EÚ nie je schopná riešiť krízu na globálnej ani na širšej regionálnej úrovni.

Druhým faktorom je rozdiel medzi schopnosťou Francúzska a USA presvedčiť spojencov. Plány na nahradenie NATO Úniou ako hlavným európskym bezpečnostným aktérom by mali úspech iba v prípade, že by sa ostatné členské štáty zhodli na tom, že Francúzsko môže garantovať európsku bezpečnosť v porovnateľnom rozsahu ako USA. To však napriek francúzskym deklaráciám napríklad o rozšírení jadrového dáždника pre európskych spojencov nie je reálne. Platí to nielen v prípade Spojeného kráľovstva, Poľska, Holandska, čiže najväčších „atlantistov“, ale aj v prípade Nemecka. Napriek obratu v nemeckej zahraničnej a bezpečnostnej politike počas obdobia kancelára Schrödera NATO je stále najdôležitejším garantom nemeckej bezpečnosti (pozri napr. najnovšiu Bielu knihu o nemeckej bezpečnostnej politike). Nevôľa prevažnej väčšiny európskych štátov nahradiť NATO Európskou úniou sa ešte väčšmi prehĺbila vstupom stredoeurópskych štátov. Ďalším mimoriadne dôležitým faktorom je britský skepticismus voči autonomistickým snahám v európskej

obrane. Je to však kľúčový faktor vzhľadom na britské vojenské spôsobilosti, ktoré sa v súčasnosti považujú za najrelevantnejšie a najefektívnejšie v Európe. Bez dohody so Spojeným kráľovstvom nie je reálna nijaká efektívna európska bezpečnostná politika. Doteraz sa každý posun v európskej obrane realizoval na základe dohody dvoch vojensky najsilnejších európskych mocností – Francúzska a Spojeného kráľovstva.

Navyše na zlepšenie nedostatočných európskych vojenských spôsobilostí by bolo potrebné silné politické rozhodnutie, vzhľadom na to, že problémy nevyplývajú iba z nedostatku materiálnych zdrojov, ale je potrebná aj koncepcná zmena, zmena strategického myslenia, hlboká transformácia ozbrojených síl.

ZMENY

Nový francúzsky prezident z troch základných princípov francúzskej zahraničnej a bezpečnostnej politiky nezmenil prvý ani druhý. Francúzsko ostáva globálnou veľmocou a dôraz bude klásť na multipolaritu, v rámci ktorej má EÚ zohrávať úlohu globálneho mocenského centra. Zmenil sa však tretí princíp – Francúzsko bude dosahovať svoje ciele nie vytváraním alternatívy k USA ako doteraz, ale v rámci spolupráce s Washingtonom. Výber druhej možnosti sa odzrkadlil na úrovni deklaratívnej a v oficiálnych stratégiách (pozri najnovšiu francúzsku Bielu knihu a prejavy Sarkozyho, napr. pred veľvyslancami v auguste 2007), ale aj na úrovni praktickej politiky. Ide napríklad o prístup k iránskeму jadrovému programu alebo francúzsko-britským vzťahom. Z pohľadu tejto analýzy je však najdôležitejšie, že francúzske strategické rozhodnutie malo veľmi významný vplyv aj na transatlantické vzťahy a NATO.

Na inštitucionálnej úrovni sa táto zmena prejavila tak, že Francúzsko už vzťahy NATO – EÚ neberie ako hru s nulovým súčtom, keď zisk na jednej strane automaticky znamená stratu na druhej. Pohľad na vzťah EÚ – NATO sa zmenil – posilňovanie efektivity NATO môže posilniť zároveň aj Úniu a naopak, obe organizácie sú komplementárne.

Samozrejme, kľúčovou otázkou je, či sa uskutoční návrat do vojenských štruktúr NATO. Nie je to prvý pokus v období po studenej vojne. V rokoch 1995 – 1996 sa veľmi intenzívne diskutovalo o možnom francúzskom návrate. Paríž si však stanovil podmienky, ktoré v tom čase pre spojencov, a predovšetkým pre Spojené štáty, neboli akceptovateľné. Francúzi vtedy žiadali okrem iného obsadiť pozíciu veliteľa južného krídla, pod ktorého by patrilo aj Stredozemie, s čím nesúhlasili USA predovšetkým kvôli kontrole nad americkou stredozemnou flotilou. V poslednom desaťročí sa však Aliancia zmenila a zmenila sa aj váha a dôležitosť jednotlivých pozícií v rámci veliteľskej štruktúry. Statické posty v Európe sú už z hľadiska celkovej strategickkej situácie menej dôležité, a preto je možné očakávať väčšiu náklonnosť zo strany USA a Spojeného kráľovstva vzdať sa niektorých pozícií, čo by pred desaťročím bolo nemysliteľné.

Treba dodať aj to, že ani prezident Sarkozy nemôže otvorene poprieť neogaullistickú tradíciu a vrátiť Francúzsko do vojenských štruktúr bez toho, aby prezentoval dostatočné prínosy a nové podmienky, ktoré to umožnia. Stretol by sa totiž s veľmi silným odporom ľavicových síl a čiastočne aj protitransatlantického krídla francúzskej pravice. Prezident už aj tak čelí podozreniam, že podkopáva tradičnú francúzsku zahraničnú a bezpečnostnú politiku a buduje priveľmi úzke vzťahy so Spojenými štátmi – *Sarkozy L'Américain*.

Z tohto dôvodu bude vo svojej komunikácii zdôrazňovať, že Francúzsko sa vracia do „novej“ Aliancie na základe nových reálií v zmenených podmienkach a že tradičné princípy francúzskeho postoja voči NATO zostávajú zachované.

NÁVRAT DO NATO?

V súlade s tým aj Biela kniha z júna 2008 otvorene hovorí o pravdepodobnom návrate do NATO, zdôrazňuje však, že Aliancia sa radikálne zmenila, a to nielen od roku 1966, keď sa generál de Gaulle rozhodol stiahnuť francúzske sily z integrovaného velenia NATO, ale aj od roku 1994, keď vyšla posledná Biela kniha. V tohtoročnom dokumente Francúzsko potvrdzuje gaullistické princípy – úplná nezávislosť nukleárnych síl, nezávislosť hodnotenia situácie a k tomu nevyhnutné spôsobilosti, nezávislosť rozhodovania vrátane toho, že nijaké francúzske sily nebudú v čase mieru pod velením NATO – ktoré však sú v súčasnej situácii aj s menšou flexibilitou kompatibilné so zblížením s „novou“ Alianciou.

Najdôležitejšou francúzskou podmienkou však nie sú posty v štruktúrach NATO, ale súhlas zo strany USA a Spojeného kráľovstva s posilnením európskych spôsobilostí, predovšetkým v oblasti vojenského plánovania. V tejto otázke sú v poslednom čase Briti možno skeptickejší ako sami Američania. Časy, keď v očiach Američanov znamenali plány na vybudovanie autonómnej európskej plánovacej bunky najväčšiu hrozbu pre transatlantické vzťahy, sú preč. Americké priority sa nachádzajú v súčasnosti predovšetkým geograficky, ale aj inštitucionálne v iných oblastiach. Problém európskych spôsobilostí v oblasti plánovania sa ťahá minimálne od roku 2003, keď sa počas irackej krízy zišli na „pralinkovom summite“ Francúzsko, Nemecko, Belgicko a Luxembursko a prezentovali návrh na vytvorenie plánovacej bunky v Tervuren. Vtedy to Briti aj ďalší spojenci vrátane Stredoeurópanov okamžite odmietli.

Američania sú však v súčasnosti v záujme stabilizácie spojeneckých vzťahov ochotnejší akceptovať časť francúzskych plánov. Preto údajne vyvíjajú na Britov politický nátlak, aby boli flexibilnejší pri posudzovaní francúzskych návrhov. Navyše by prípadná užšia spolupráca mohla znamenať aj vyššiu francúzsku participáciu v misiách, ktoré sú kľúčové pre Londýn a Washington. Z politických dôvodov to nemôže byť reálne v Iraku, ale v Afganistane áno. Prezident Sarkozy v britskom parlamente ohlásil posilnenie francúzskeho kontingentu v Afganistane, začo si vyslúžil domácu kritiku – niektorí ho kritizovali za samotné posilnenie, iní za skutočnosť, že to oznámil v Londýne, a nie doma.

Spomínaná Biela kniha z júna 2008 potvrdzuje európske ambície Francúzska a zároveň prezentuje aj konkrétne plány, prostredníctvom ktorých by mala byť posilnená

pozícia EÚ ako „veľkého hráča v krízovom manažmente a medzinárodnej bezpečnosti“. Ide predovšetkým o oživenie plánu na vytvorenie intervenčných síl v počte 60 000 vojakov (pamätáme si Helsinky 1999, keď Európska rada prvý raz stanovila takúto výšku cieľového počtu nasaditeľných síl), posilnenie plánovacích a operačných spôsobilostí a reštrukturalizáciu európskeho obranného priemyslu. Francúzsko tu však jasne definuje oblasti, kde by sa mala zachovať národná úroveň rozhodovania: ide o spôsobilosti, ktoré umožnia „strategickú a politickú autonómiu“, ako napríklad prostriedky nukleárneho odstrašenia, balistické strely, nukleárne ponorky a prostriedky informačnej bezpečnosti. V dokumente sa odporúča aj vypracovanie európskej Bielej knihy v oblasti obrany a bezpečnosti.

Dokument však potvrdzuje aj všetky významné zmeny, ktoré nastali v politike Francúzska voči NATO od nástupu nového prezidenta a predovšetkým základný princíp: EÚ a NATO sú komplementárne, navzájom sa dopĺňajúce organizácie, rivalita nemá zmysel a strategické partnerstvo medzi Európou a Spojenými štátmi treba obnoviť. Na úrovni ozbrojených síl sa viac ako kedykoľvek predtým zdôrazňuje multilaterálny prístup k zahraničným intervenciám a otvorene sa deklaruje, že prevažná väčšina zahraničných misií bude realizovaná multilaterálne. V predchádzajúcich francúzskych strategických dokumentoch mala pritom národná úroveň vždy prioritu pred multilaterálnou. Nová francúzska politika vyzýva na naštartovanie transatlantickej strategickej diskusie, pričom ako vhodný začiatok prezentuje summit NATO k 60. výročiu založenia Aliancie, ktorý sa symbolicky uskutoční v mestách Štrasburg a Kehl (Nemecko). Práve táto udalosť by mohla byť v prípade úspechu francúzsko-amerického a francúzsko-britského zblížovania a reálnej dohody v otázkach európskych plánovacích spôsobilostí a obsadenia veliteľských štruktúr NATO ideálna na slávnostné ohlásenie obnovenia plnohodnotného členstva Francúzska v NATO.

REFERENCIE:

- Discours de Monsieur Nicolas Sarkozy, Président de la République Française devant le Congrès des États-Unis d'Amérique. 7. Novembre 2007. <http://www.ambafrance-uk.org/Discours-du-President-Sarkozy.html>
- Let's discuss together, decide together, and act together' Full text of Nicolas Sarkozy's speech to both houses of parliament in Westminster. March 26 2008, <http://www.guardian.co.uk/world/2008/mar/26/nicolassarkozy.france>
- Le Livre Blanc: Défense and Sécurité nationale. http://www.premier-ministre.gouv.fr/information/les_dossiers_actualites_19/defense_securite_nationale_un_875
- Fifteenth Ambassadors' Conference - Speech by M. Nicolas Sarkozy, president of the Republic, Paris, 27 August 2007, http://www.premier-ministre.gouv.fr/en/information/press_871/fifteenth_ambassadors_conference_speech_57109.html
- Ondrejcsák, R: Nové trendy v bezpečnostných politikách Spojených štátov amerických, Francúzska, Spojeného kráľovstva a Nemecka. Inštitút bezpečnostných a obranných štúdií MO SR, Bratislava 2005.

(Autor je riaditeľ Centra pre európske a severoatlantické vzťahy, CENAA.)